

Rekonstrukcija Ženski fond

Evaluacija strategije RŽF

- Izveštaj sa fokus grupa –

(pripremila *Nježa Mrše*)

Sadržaj

1. Rezime	2
2. Pozadina, ciljevi i metod	3
3 Glavni nalazi	4
4. Zaključci i preporuke	10
<i>Aneks</i>	12

1. Rezime

Ovo istraživanje je rađeno na zahtev **Rekonstrukcije Ženski fond** i sa osnovnom namerom da na ekonomičan način odgovori na pitanje *Da li je RŽF učinila ono što je rekla da će učiniti?* Odnosno, da omogući procenu delotvornosti strategije RŽF i otvori proces participativnog razvojnog planiranja.

Neposredni cilj istraživanja je bio da odgovori na pitanja *Kako aktuelne korisničke i partnerske Ženske organizacije/grupe vide i procenjuju*

1. *način rada i promene koje svojim delovanjem RŽF donosi na Žensku scenu* – i time omoguće opštu procenu delotvornosti strategije RŽF tokom 2006-07. godine
2. *stvarne potrebe i očekivanja korisnica u odnosu na RŽF* - i time omoguće formulisanje razvojnih prioriteta i preporuka za poboljšanje rada RŽF tokom 2009-11. godine.

Tokom septembra i oktobra 2008. realizovane su tri fokus grupe, u kojima je ukupno učestvovalo 17 liderki, predstavnica 13 Ženskih organizacija/grupa (27% korisnica Fonda), koje u malom odražavaju ukupan spektar korisnica RŽF.

U izveštaju koji je pred vama opisani su najvažniji rezultati do kojih se došlo kvalitativnom, a u manjoj meri i kvantitativnom, analizom podataka dobijenih od učesnica fokus grupa.

Iako dobijeni na malom uzorku, rezultati ukazuju na značajne tendencije na osnovu kojih je bilo moguće izvesti dva početna zaključka i preporuke (koji se dalje mogu potvrditi ili korigovati podacima dobijenim i iz drugih izvora):

1. Delovanje RŽF-a tokom 2006-07. bilo je od velikog značaja za rad i opstanak Ženskih NVO-a i grupa u Srbiji, što indirektno svedoči o delotvornosti njene implicitne strategije i neophodnosti postojanja takve fondacije.

Preopruga: RŽF treba i dalje da neguje postojeći koncept „dvostrukog delovanja“ (kao fondacija i kao jedna od „ravnopravnih“ akterki Ženske civilne scene) usmeravajući svoj rad na a) veću vidljivost i saradnju Ženskih NVO-a, uključujući i Ženske romske grupe, uz profilisanje zajedničke politike delovanja i b) opstanak i kontinuiranost rada pojedinačnih Ženskih NVO-a, uz omogućavanje njihovog brzog reagovanja na aktuelnu situaciju.

2. Tokom 2009-11. godine RŽF će bolje odgovoriti potrebama Ženskih NVO-a i grupa u Srbiji ukoliko ojača rad na prikupljanju sredstava, učini svoje programe finansiranja još jasnijim potencijalnim korisnicama i uvede kontinuiranu evaluaciju efekata svog celokupnog delovanja.

Preopruga: RŽF može da razmisli o uvođenju informisanog razvojnog planiranja i privremenog savetodavnog tima koji ima kapacitet da razvije i implementira: a) strategiju razvoja i intenzivnog prikupljanja sredstava; b) dugoročni komunikacioni projekat sa posebnim fokusom na komunikaciju sa korisnicama i c) sveobuhvatni plan participativne evaluacije sa posebnim fokusom na praćenje efekata projekata finansiranih od strane RŽF-a.

*Autorka izveštaja posebnu zahvalnost duguje učesnicama fokus grupa i Ženskim NVO koje su one predstavljale: **Autonomni Ženski centar / Program razvoja dobrih praksi** - Beograd, **Incest Trauma Centar** - Beograd, **Centar za Ženske studije i istraživanja roda** - Beograd, **Žene za mir** – Leskovac, **SOS – Vlasotince**, **Žene u akciji** - Velika Plana, **ŽAR** – Kikinda, **NLO** - Novi Sad, **Udruženje Roma** - Novi Bečej, **Osvit** - Niš, **Udruženje Roma Danica** – Pančevo, **Rromnjako Ilo** - Zrenjanin i **Impuls** – Tutin.*

2. Pozadina, ciljevi i metod

Rekonstrukcija Ženski fond (RŽF) je jedina domaća organizacija specijalizovana za prikupljanje i raspodelu sredstava namenjenih podržavanju aktivnosti Ženskih nevladinih organizacija (NVO) i grupa u Srbiji.

RŽF je nastala 2004. godine - transformacijom *Ženskog programa Fonda za otvoreno društvo* - kao odgovor na veliku potrebu Ženske civilne scene za sredstvima u trenutku kada je veliki broj donatora bio u odlasku. RŽF je viđena kao mogućnost opstanka manjih Ženskih organizacija i inicijativa, ali i kao način strateškog usmeravanja i međusobnog povezivanja Ženskih organizacija u Srbiji.

Kredibilitet i poverenje Ženske civilne scene u profesionalno i nepristrasno funkcionisanje RŽF gradio se, s jedne strane, na participativnosti (npr. uključivanje društvenih akterki u upravna tela i sl.), a s druge strane na širokoj dostupnosti prikupljenih sredstava (kroz jednostavne postupke prijave za dodelu malih grantova) i transparentnosti njihove raspodele.

U periodu 2006-07. godine RŽF je, u okviru četiri programa za raspodelu sredstava, prikupila 243.146 USD i dodelila 139 grantova kojima je direktno podržala rad 47 Ženskih NVO-a (19 velikih/jakih i 28 manjih) iz 18 gradova i manjih mesta u Srbiji. Neke Ženske NVO su podržane i kroz više programa, a neke su vremenom prerasle u stabilne i jake grupe.

Tabela 1: Pregled dodeljenih grantova tokom 2006-07.

Godina	Ženske inicijative	Urgentni grantovi	Specijalni fokus	Stipendije ŽP	Total
2006	19 (61.776 USD)	10 (10.152 USD)	20 (34.320 USD)	9 (8.396 USD)	58 (114.644 USD)
2007	20 (70.077 USD)	5 (5.074 USD)	49 (43.438 USD)	7 (9.913 USD)	81 (128.502 USD)
Total	39 (131.853 USD)	15 (15.226 USD)	69 (77.758 USD)	16 (18.309 USD)	139 (243.146 USD)

U maju 2008, RŽF angažuje spoljašnju konsultantkinju (*Snježana Nježa Mrše*, Grupa MOST, Beograd) da pomogne u uspostavljanju mehanizma koji će obezbediti evaluaciju dotadašnjeg rada i planiranje strateških prioriteta budućeg delovanja RŽF.

Cilj evaluacije

Svrha ove evaluacije je bila da na ekonomičan način odgovori na pitanje *Da li je RŽF učinila ono što je rekla da će učiniti?* Odnosno, da omogući procenu delotvornosti strategije RŽF tokom 2006-07. i otvori proces participativnog razvojnog planiranja i određivanja prioriteta delovanja za period 2009-11.

Prvi korak u evaluaciji imao je za cilj da odgovori na pitanja *Kako aktuelne korisničke i partnerske Ženske organizacije/grupe vide i procenjuju*

3. *način rada i promene koje svojim delovanjem RŽF donosi na Žensku scenu* – i time omogućće opštu procenu delotvornosti strategije RŽF tokom 2006-07. godine
4. *stvarne potrebe i očekivanja korisnica u odnosu na RŽF* - i time omogućće formulisanje razvojnih prioriteta i preporuka za poboljšanje rada RŽF tokom 2009-11. godine.

Pristup i metod

Sa osnovnom namerom da se osnaži RŽF u uspostavljanju mehanizma kontinuirane (samo)evaluacije i planiranja, primenjen je participativni pristup evaluaciji i dogovorene su dve metode prikupljanja podataka

- Fokus grupe sa korisničkim NVO (odgovornost spoljašnje evaluatorke)

- Analiza izveštaja i dokumenata (odgovornost unutrašnjeg evaluacionog tima)

Prvi korak u evaluaciji - Na osnovu zajednički ustanovljenih pokazatelja efektivnosti (očekivani rezultati i uticaji), sačinjen je polu strukturani upitnik otvorenog tipa i metodom fokus grupa (serija od 3 fokus grupe istog uzorka ispitanica) prikupljeni su podaci od korisničkih i partnerskih Ženskih NVO-a i grupa.

Tokom septembra i oktobra 2008. realizovane su tri fokus grupe, u kojima je ukupno učestvovalo 17 liderki, predstavnica 13 Ženskih organizacija/grupa (27% korisnica Fonda), koje u malom odražavaju ukupan spektar korisnica RŽF:

- Prvu fokus grupu činilo je 6 predstavnica 3 jake beogradske Ženske NVO (*Autonomni Ženski centar – Program razvoja dobrih praksi, Incest Trauma Centar i Centar za Ženske studije i istraživanja roda*).
- Drugu fokus grupu činilo je 6 predstavnica 5 manjih Ženskih NVO (*Žene za mir – Leskovic, SOS – Vlasotince, Žene u akciji - Velika Plana, ŽAR - Kikinda i NLO - Novi Sad*).
- Treću fokus grupu činilo je 5 predstavnica 5 manjih Ženskih NVO (*Udruženje Roma - Novi Bečej, Osvit - Niš, Udruženje Roma Danica – Pančevo, Rromnjako Ilo - Zrenjanin i Impuls – Tutin*).

U nastavku izveštaja opisani su najvažniji rezultati do kojih se došlo kvalitativnom, a u manjoj meri i kvantitativnom analizom podataka dobijenih od učesnica fokus grupa.

3. Glavni nalazi

Prikaz ključnih rezultata prati tok grupnog intervjua i odgovara na pitanja kako aktuelne korisničke i partnerske Ženske organizacije/grupe procenjuju i vide

1. Novine i promene koje RŽF donosi na žensku civilnu scenu
2. Način funkcionisanja RŽF
3. Delovanje RŽF u nepredvidivim i kriznim situacijama
4. Transparentnost i značaj raspodele prikupljenih sredstava
5. Potrebe i očekivanja korisnica u odnosu na RŽF

3.1 Novine i promene koje RŽF donosi na žensku civilnu scenu

- Od učesnica je traženo da formulišu *novine i promene koje svojim delovanjem RŽF donosi na žensku scenu*. Pregled dobijenih odgovora dat je u tabeli ispod:

	Briga o zajedničkom vrednosnom sistemu i politici delovanja	Razmena akademskog i Ženskog aktivističkog iskustva	Podrška Ženskih grupa koje utiču na javnost	Osnaživanje međusobne saradnje i solidarnosti ŽG
Sve fokus grupe	Jasna feministička politika (vrednosni sistem)		Nastajanje, podsticanje na delovanje i opstanak malih ŽG Kontinuitet podrške i rada malih ŽG Podrška za nove ideje, aktivnosti u lokalnoj sredini	Aktivizam i kontinuirana podrška (uključujući i solidarnost) Vidljivost u javnosti
Samo 1. fokus grupa	Deluje kao politički korektor na ženskoj sceni Podrška da se na agendu stave ključni fenomeni	Spona obrazovanja i politike (pr. dokumentacija i biblioteka ženskih studija) Stipendije ŽP	Podrška delovanju autentičnih malih ŽG (pr. romske) Finansijska sigurnost	Osmišljene / koordinisane političke akcije Ženskih NVO-a
2. i 3. fokus grupa	Vrednosni sistem Ženskog aktivizma Principi, politika delovanja		Povećan kredibilitet i uticaj ŽG u lokalnoj zajednici	Povezanost Ženskih NVO, saradnja i međusobna podrška (solidarnost) Vidljivost u javnosti
Samo 2.		Pravovremene i	Dostupnost grantova	

fokus grupa		istinite informacije Izdavaštvo i nabavka stručne literature	(dobro razumevanje potreba i konteksta) Mogućnost brzog reagovanja na aktuelne situacije Unutrašnje osnaživanje NG u kriznim situacijama Autonomnost delovanja	Razbijanje centralizacije
Samo 3. fokus grupa	Poštovanje i uključivanje različitosti		Jačanje kapaciteta ŽG Pomoć/podrška u suočavanju sa i reagovanju na teške situacije	Iniciranje i održavanje Ženskog romskog aktivizma Uključivanje romskih NVOa u Žensku scenu

Sumirano rečima ispitanica, svojim delovanjem RŽF donosi

1. jasnu feminističku politiku i vrednosni sistem Ženskog aktivizma
 - autonomnost delovanja na feminističkim principima
 - deluje kao politički korektor na Ženskoj sceni
 - omogućava da se na agendu stave ključni fenomeni (pr. suočavanje sa prošlošću, braniteljke i sl.)
 - sponu obrazovanja i politike (kroz stipendije, izdavaštvo i funkcionalnu dokumentaciju i biblioteku ženskih studija i sl.)
 - pravovremene i istinite informacije
2. nastajanje i opstanak malih ženskih NVO-a
 - dostupnost grantova i osećaj finansijske sigurnosti
 - podrška delovanju autentičnih malih Ženskih grupa i autonomnost
 - jačanje kapaciteta Ženskih NVO-a
 - povećan kredibilitet i vidljivost u lokalnoj zajednici
 - nove ideje i uvođenje novih aktivnosti
3. kontinuiranost podrške i mogućnost brzog reagovanja na aktuelnu situaciju
 - dobro razumevanje potreba i konteksta
 - pomoć/podrška u suočavanju i reagovanju na teške situacije
 - unutrašnje osnaživanje Ženskih NVO-a u kriznim situacijama
4. veću vidljivost i povezanost Ženskih NVO-a, uz uključivanje Ženskih romskih grupa
 - osmišljene / koordinisane političke akcije Ženskih NVO-a
 - iniciranje i održavanje Ženskog romskog aktivizma i uticaj Ženskih romskih NVO-a
 - poštovanje/uključivanje različitosti (etničke, seksualne i geografske)
 - razbijanje centralizacije

3.2 Način funkcionisanja RŽF

- *Odgovori na pitanje Na koji način RŽF ostvaruje viđene promene?, mogu se sumirati na sledeći način*

Uz programe dodele malih grantova (Ženske inicijative, Urgentni grantovi, Specijalni fokus i Stipendije), osobenost i posebna snaga u delovanju RŽF prepoznata je

- a) s jedne strane, kroz paralelne dodatne aktivnosti
 - iniciranje i/ili organizovanje zajedničkih aktivnosti (kampanje, skupovi, publikacije)
 - savetodavni rad („direktna, dvosmerna komunikacija... nove ideje i smernice...")
 - direktno uključivanje u pojedine aktivnosti ženskih NVO i grupa („podrška u zastupanju i lobiranju" – posebno naglašeno od strane manjih ženskih NVO-a)
- b) s druge strane, kroz doslednu primenu principa
 - feminizma kao načina rada
 - poštovanja i negovanja autonomije (vlastite i tuđe)
 - aktivizma („delima stoje iza onog što govore")
 - fleksibilnosti i adaptibilnosti u radu („dobro razumevanje i prilagođavanje potrebama i kontekstu" – posebno naglašeno od strane manjih ženskih NVO-a)

Procenjujući način rada i promene koje je RŽF donela na žensku scenu tokom 2006-07. godine, sve korisnice su se saglasile da je delovanje RŽF bilo od presudnog značaja za profilisanje zajedničkog vrednosnog sistema i politike delovanja, nastajanje i opstanak malih ženskih NVO-a, kontinuiranost rada i mogućnost brzog reagovanja na aktuelnu situaciju, te veću vidljivost i povezanost Ženskih NVO-a, uključujući i Ženske romske grupe. Tako veliki doprinos i uticaj korisnice pripisuju specifičnom „dvostrukom delovanju RŽF” - od spolja, kao fondacija i neka vrsta malog resursnog centra i iznutra, kao jedna od „ravnopravnih” akterki Ženske civilne scene, koja je stalno prisutna, direktno dostupna i dobro razume potrebe i kontekst.

3.3 Delovanje RŽF u nepredvidivim i kriznim situacijama

Jedna od specifičnosti rada RŽF ogleda se u njenoj sposobnosti da, pružanjem blagovremene finansijske i/ili stručne podrške, omogući korisnicama da reaguju na aktuelni politički kontekst i krizne situacije u kojima se nađe njihova organizacija.

- *Odgovori na pitanje Kome se obraćaju i od koga dobijaju pravovremenu podršku kada su u krizi ili naiđu na veći problem?, dati su u sledećoj tabeli*

Pravovremena pomoć	Fondacije (broj odgovora)	Ženske NVO (broj odgovora)	Druge NVO	Iskusne Ženske aktivistkinje
1. fokus grupa	RŽF (3) BCIF (1)	Centar za Ženske studije (1) Astre (1); Glas razlike (1)	(1)	(1)
2. fokus grupa	RŽF (5) Global Fund (1) KTK (1)	ŽUC (3); AŽC (1); Veće Ženske NVO (1)		(2)
3. fokus grupa	RŽF (5)	ITC (2); AŽC (1); Damad (1) Udruženje Roma - N. Bečej (2)		

- *Odgovori na pitanje U kojoj meri RŽF omogućava korisnicama da reaguju na aktuelni politički kontekst?, dati su u sledećoj tabeli*

	1 (nedovoljno)	2 (ponekad)	3 (uglavnom da)	4 (veoma)
1. fokus grupa				3
2. fokus grupa				5
3. fokus grupa		3	2	

Dobijeni odgovori ukazuju da RŽF jeste mesto kome se baš svaka ispitana Ženska grupa obraćala i od koga je dobila blagovremenu finansijsku ili stručnu podršku kada se našla u krizi ili potrebi da reaguje na aktuelne političke izazove. Pored RŽF, pomoć i podršku u krizi pružale su i druge donatorske organizacije (BCIF, KTK i Global Fund) ili srodne Ženske NVO.

3.4 Transparentnost i značaj raspodele prikupljenih sredstava

- *Odgovori na pitanje Da li je korisnicama jasan način raspodele sredstava RŽF?, dati su u sledećoj tabeli*

	1 (nije jasan)	2 (delimično – nisu se informisale)	3 (uglavnom – nisu se dovoljno interesovale)	4 (potpuno)
1. fokus grupa			1	2
2. fokus grupa			4	1
3. fokus grupa	1	3		

Većini ispitanih korisničkih organizacija nije u potpunosti jasan način raspodele sredstava, a razlog koji navode je da se nisu informisale ili dovoljno interesovale da saznaju nešto više o tome (pr. koliki je obim prikupljenih sredstava, šta se tačno finansira pojedinim programima, koji su kriterijumi i procedura donošenja odluka i sl.).

- *Odgovori na pitanje Koliki je udeo RŽF grantova na nivou vaše NVO i koliki je značaj efekata njihove realizacije?, dati su u sledećoj tabeli*

Udeo RŽF grantova Značaj efekata	1 – 10%	20 – 30%	50%	80 - 100%
1 (mali)				
2 (srednji)				
3 (veliki)		1		1
4 (veoma veliki)	3	4	1	2

Većina ispitanih korisničkih organizacija procenjuje da je značaj efekata realizacije RŽF grantova na nivou njihove organizacije veoma veliki. U toj proceni nema razlike između korisnica koje su većinski finansirale druge fondacije (kod kojih je udeo RŽF grantova procentualno mali) i onih koje je dominantno finansirala RŽF (kod kojih je udeo RŽF grantova procentualno veliki).

Kao oblasti delovanja u kojima se postižu značajni efekti korisnice su navele: promociju Ženskih prava, podršku Ženama Žrtvama nasilja (pr. „vidljivost nasilja u romskim porodicama je podignuta za trećinu”) i mirovni Ženski aktivizam.

- *Odgovori na pitanje Koliki je udeo RŽF grantova u očuvanju kontinuiteta rada, jačanju kapaciteta i jačanju vidljivosti i uticaja vaše NVO?, dati su u sledećoj tabeli*

Udeo RŽF grantova Značaj – udeo u	1 – 10%	20 – 30%	50%	80 - 100%
očuvanju kontinuiteta rada	40% (1) 5% (1)	75-95% (4) 40% (1)	80% (1)	100% (3)
jačanju kapaciteta	40% (1) 0% (1)	20-30% (3) 50-70% (2)	70% (1)	100% (3)
jačanju vidljivosti i uticaja	15% (1) 5% (1)	60-80% (4) 40% (1)	60% (1)	100% (3)

Većina ispitanih korisnica procenjuje da dobijeni RŽF grantovi značajno doprinose očuvanju kontinuiteta rada i jačanju vidljivosti i uticaja njihove organizacije. To je posebno vidljivo kod manjih korisničkih organizacija kod kojih je doprinos RŽF grantova očuvanju kontinuiteta rada (40-95%) i jačanju vidljivosti i uticaja njihove organizacije (40-80%) proporcionalno daleko veći od njihovog udela u budžetu organizacije (udeo RŽF grantova 20-50%).

- *Odgovori na pitanje Koliko je RŽF doprinela jačanju saradnje Ženskih grupa (i u čemu se doprinos ogleda)? dati su u sledećoj tabeli*

	1 (neznatno)	2 (malo)	3 (značajno)	4 (izuzetno mnogo)
1. fokus grupa			1	2
2. fokus grupa			4	1
3. fokus grupa			2	2

Iako je saradnja između Ženskih grupa ocenjena kao mala (na skali procene 1-4, srednja ocena je 2.3), sve ispitane korisnice su se složile da RŽF značajno ili izuzetno mnogo doprinosi jačanju saradnje Ženskih grupa („saradnja je mala, ali ono što postoji, a što je kvalitetno, uglavnom jeste njihov doprinos”) i on se ogleda u

- podršci formiranju i održavanju mreža saradnje na nacionalnom i lokalnom nivou (uz uključivanje Romkinja u Ženski pokret)

- podrški zajedničkim aktivnostima (organizovanje skupova, okruglih stolova i sl.)
- povezivanju i upućivanju jedne na druge
- informisanju i distribuciji materijala Ženskih grupa.

3.5 Potrebe i očekivanja korisnica u odnosu na RŽF

- Odgovori na pitanje *Koje promene u načinu funkcionisanja i raspodele sredstava RŽF su neophodne?* dati su u sledećoj tabeli

Neophodne promene	Prikupljanje i raspodela sredstava	Funkcionisanje RŽF	Ostalo
1. fokus grupa	Ojačati i intenzivirati prikupljanje sredstava Pojačati PR i jasnije definisati programe (šta sve finansiraju).	Uvesti dodatne mehanizame procene efekata projekata organizacija koje finansiraju.	
2. i 3. fokus grupa	Povećati iznose za projekte (svi predlažu) Fokusirati se na NVO koje su uspele a teško dolaze do sredstava	Istraživati na terenu i prikupljati podatke o radu NVO-a direktnim putem Nastaviti ovaj vid funkcionisanja uz novinu – kišobran organizacije i povezivanja manjih NVOa sa Donatorima	Najmanje jednom godišnje organizovati sastanak svih NVO sa ciljem razmene iskustava, ideja i povezivanja i uspostavljanja saradnje

- Odgovori na pitanja *Koji programi, vidovi podrške RŽF treba da postoje u 2009-11? i Kojim oblastima rada Ženskih NVOa RŽF treba da da apsolutni prioritet?* mogu se sumirati na sledeći način

- Urgentni grantovi - „namenjeni osnovnoj podršci organizacijama u krizi“
- Ženske inicijative
 - Prevencija i zaštita od nasilja nad ženama (4)
 - Edukacija (3)
 - Standardizacija i licenciranje usluga, baza za nasilje (1)
 - Vratiti saradnju i odnos jednakosti aktivistkinja i akademskih institucija / povezati aktivistkinje koje su u državnim institucijama sa stvarnom Ženskom scenom (1)
 - Integrisanje u lokalnu zajednicu – Ženski centri na gradskom nivou (1)
- Aktivistički / kampanja – „namenjen ad hoc političkim akcijama“
 - Vidljivost / kampanje, lobiranje (6)
 - Strategija Ženskih grupa za budući rad (1)
- Specijalni fokus – „nastavak podrške Ženskih romskih grupa (sa jasnim fokusom)“
 - Senzibilizacija za rad sa Romkinjama i rad na jačanju kapaciteta Romkinja (2)
- Stipendije

- Odgovori na pitanja *Kolika je podrška RŽF neophodna za očuvanje kontinuiteta vašeg rada u 2009-11? (na godišnjem novou):*

NLO, Novi Sad – 5.000 eur (program koji organizujemo za nove članice), do 10.000 eur

ŽAR, Kikinda – 10.000 do 20.000 eur

Žene u akciji, Velika Plana – 10.000 (SoS telefon) do 20.000 eur

Žene za mir, Leskovac – 10.000 (Mirovni aktivizam i Ženska prava) do 20.000 eur

Impuls, Tutin – minimum 10.000 eur (razvijanje org aktivnosti, obezbeđenje sredstava za zaposlene, rad biblioteke, video projekcije isl.)

Osvit, Niš – minimalno 10.000 eur (za osnovne aktivnosti), a idealno 20.000 eur (edukacija predstavnika institucija o specifičnom položaju Romkinja sa osvrtom na nasilje u romskim porodicama / seminari i okrugli stolovi u Srbiji)

Udruženje Roma, Novi Bečej – minimum 10.000 (SOS telefon i besplatna pravna pomoć), a sa 20.000 eur mogle bi da pružimo kvalitetnije usluge

Danica, Pančevo – 10.000 (tribine) do 15.000 eur

- Odgovori na završno pitanje *Zašto je važno da RŽF opstane?*, sumirani su na sledeći način

„Bez RŽF **mnoge Ženske NVO bi prestale da postoje**“

- „RŽF je kao gravitaciona sila sistema Ženske scene koja ima mnogo malih i većih satelita, a koji ostaju u sistemu zahvaljujući toj sili gravitacije“
- „Jedino mesto gde male grupe mogu da se deklariraju, definišu kao feminističke – gde god napišu da su feminističke, kod velikih donatora neće dobiti pare (ne razumeju šta je Ženski prostor, zašto su Ženske grupe samo Ženske...)“

„RŽF je **garant feminističkog pokreta u širem smislu**“ jer

- je kao okvir za vrednosni sistem Ženskog pokreta i *role model* za druge organizacije
- razume, vrednuje i ulaže u nove aktivističke kapacitete
- koordiniše, umrežuje, osnažuje i promovise rad naših organizacija
- obezbeđuje sigurnost, samostalnost, kontinuitet i diverzitet Ženskog pokreta
- poštuje nas i kaže nam: *Niste same.*

Svi dobijeni odgovori korisnica mogu se sumirati u nekoliko osnovnih preporuka za budući rad RŽF:

1. Ojačati i intenzivirati prikupljanje sredstava
2. Pojačati PR i jasnije definisati programe (šta se sve finansira).
 - Urgentni grantovi – „namenjeni osnovnoj podršci organizacijama u krizi“
 - Ženske inicijative – „grantovi prvenstveno namenjeni prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i edukaciji“
 - Aktivistički / kampanja – „grantovi namenjeni ad hoc političkim akcijama“
 - Specijalni fokus – „nastavak podrške Ženskih romskih grupa (uz jasnije definisan fokus)“
 - Stipendije
3. Povećati iznose granta
4. Uvesti dodatne mehanizame procene efekata projekata organizacija koje finansira. (Istraživati na terenu i prikupljati podatke o radu NVO-a direktnim putem.)

4. Zaključci i preporuke

Iako dobijeni rezultati predstavljaju mišljenje i procene samo 17 predstavnica 13 korisničkih i partnerskih Ženskih NVO (27% korisnica RŽF, koje u malom odražavaju ukupan spektar), oni predstavljaju značajne pokazatelje na osnovu kojih se mogu izvesti početni zaključci i preporuke, koji se na dalje mogu argumentovati i potvrditi (ili korigovati) podacima dobijenim i iz drugih izvora.

Zaključak 1: **Delovanje RŽF-a tokom 2006-07. bilo je od velikog značaja za rad i opstanak Ženskih NVO-a i grupa u Srbiji, što indirektno svedoči o delotvornosti njene implicitne strategije i neophodnosti postojanja takve fondacije.**

Novine i promene koje RŽF donosi na Žensku civilnu scenu – Korisnice su saglasne da je delovanje RŽF bilo od presudnog značaja za

- profilisanje zajedničkog vrednosnog sistema i politike delovanja Ženskih NVO (podstiče autonomnost delovanja na feminističkim principima, deluje kao politički korektor na Ženskoj sceni, donosi sponu obrazovanja i politike)
- nastajanje i opstanak malih Ženskih NVO-a

- (dostupnost grantova i osećaj finansijske sigurnosti, podrška delovanju autentičnih malih Ženskih grupa, povećan kredibilitet i vidljivost u lokalnoj zajednici)
- kontinuiranost rada i mogućnost brzog reagovanja na aktuelnu situaciju (dobro razumevanje potreba i konteksta, pomoć/podrška u suočavanju i reagovanju na teške situacije, unutrašnje osnaživanje Ženskih NVO-a u kriznim situacijama)
 - veću vidljivost i povezanost Ženskih NVO-a, uključujući i Ženske romske grupe (osmišljene / koordinisane političke akcije Ženskih NVO-a, iniciranje i održivost Ženskog romskog aktivizma i uticaj Ženskih romskih NVO-a, razbijanje centralizacije).

Način funkcionisanja RŽF – Značajan doprinos i uticaj koji RŽF ima, korisnice pripisuju njenom specifičnom „dvostrukom delovanju” - *od spolja*, kao fondacija (i neka vrsta malog resursnog centra) i *iznutra*, kao jedna od „ravnopravnih” akterki Ženske civilne scene, koja je stalno prisutna, direktno dostupna i dobro razume potrebe i kontekst Ženske scene u Srbiji.

Uz široku dostupnost programa malih grantova (Ženske inicijative, Urgentni grantovi, Specijalni fokus i Stipendije), osobenost i posebnu snagu delovanju RŽF daju

a) s jedne strane, paralelni dodatni angažman

- iniciranje i/ili organizovanje zajedničkih aktivnosti (kampanje, skupovi, publikacije)
- savetodavni rad („direktna, dvosmerna komunikacija... nove ideje i smernice...”)
- direktno uključivanje u pojedine aktivnosti ženskih NVO i grupa (zastupanje i lobiranje)

b) s druge strane, dosledna primena principa

- feminizma kao načina rada
- poštovanja i negovanja autonomije (vlastite i tuđe)
- aktivizma („delima stoje iza onog što govore”)
- fleksibilnosti i adaptabilnosti u radu („dobro razumevanje i prilagođavanje potrebama i kontekstu” – posebno naglašeno od strane manjih ženskih NVO-a)

Delovanje RŽF u nepredvidivim i kriznim situacijama - Jedna od specifičnosti rada RŽF ogleda se u njenoj sposobnosti da, pružanjem blagovremene finansijske i/ili stručne podrške, omogući korisnicama da reaguju na aktuelni politički kontekst i krizne situacije u kojima se nađe njihova organizacija.

Značaj i efekti grantova – Korisnice procenjuju da je značaj efekata realizacije RŽF grantova na nivou njihove organizacije veoma veliki i da prvenstveno doprinose a) očuvanju kontinuiteta rada i b) jačanju vidljivosti i uticaja njihove organizacije (vidljive na polju promocije Ženskih prava, podrške Ženama Žrtvama nasilja i mirovnog Ženskog aktivizma. Paralelno sa tim, korisnice se slažu da RŽF značajno doprinosi jačanju saradnje Ženskih grupa („Saradnja je mala, ali ono što postoji, a što je kvalitetno, uglavnom jeste njihov doprinos”) što se prvenstveno ogleda u podršci formiranju i održavanju mreža saradnje (na nacionalnom i lokalnom nivou) i uključivanju Romkinja u Ženski pokret.

Preporuka 1: *RŽF treba i dalje da neguje postojeći koncept „dvostrukog delovanja” (kao fondacija i kao jedna od „ravnopravnih” akterki Ženske civilne scene), usmeravajući svoj rad na*

- a) veću vidljivost i saradnju Ženskih NVO-a, uključujući i Ženske romske grupe, uz profilisanje zajedničke politike delovanja
- b) opstanak i kontinuiranost rada pojedinačnih Ženskih NVO-a, uz mogućnost njihovog brzog reagovanja na aktuelnu situaciju.

Zaključak 2: **Tokom 2009-11. godine RŽF će bolje odgovoriti potrebama Ženskih NVO-a i grupa u Srbiji ukoliko ojača rad na prikupljnju sredstava, učini svoje programe finansiranja još jasnijim potencijalnim korisnicama i uvede kontinuiranu evaluaciju efekata svog celokupnog delovanja.**

Transparentnost raspodele prikupljenih sredstava – Većini ispitanih korisničkih organizacija nije u potpunosti jasan način raspodele sredstava (pr. koliki je obim prikupljenih sredstava, šta se tačno finansira pojedinim programima, koji su kriterijumi i procedure donošenja odluka i sl.), a to prvenstveno pripisuju sopstvenoj nezainteresovanosti da saznaju nešto više o tome.

Potrebe i očekivanja korisnica u odnosu na RŽF tokom 2009-11. - Korisnice nemaju velike zamerke radu RŽF, a u narednom periodu očekuju od RŽF da:

1. Ojača i intenzivira prikupljanje sredstava.
2. Pojača PR i jasnije definiše programe (šta se sve finansira).
 - Urgentni grantovi – „namenjeni osnovnoj podršci organizacijama u krizi“
 - Ženske inicijative – „grantovi prvenstveno namenjeni prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i edukaciji“
 - Aktivistički / kampanja – „grantovi namenjeni ad hoc političkim akcijama“
 - Specijalni fokus – „nastavak podrške Ženskih romskih grupa (uz jasnije definisan fokus)“
 - Stipendije
3. Poveća iznose granta
4. Uvede dodatne mehanizame procene efekata projekata organizacija koje finansira.

Preporuka 2: *RŽF može da razmisli o uvođenju informisanog razvojnog planiranja i privremenog savetodavnog tima koji ima kapacitet da razvije i implementira:*

- a) strategiju razvoja i intenzivnog prikupljanja sredstava;
- b) dugoročni komunikacioni projekat sa posebnim fokusom na komunikaciju sa korisnicama;
- c) sveobuhvatni plan participativne evaluacije sa posebnim fokusom na praćenje efekata projekata finansiranih od strane RŽF-a.

Aneks 1

UPITNIK ZA KORISNIKE ŽENSKIH GRUPE

I DEO: Procena delotvornosti strategije RŽF u 2006-07. god (120 min)

Blok 1: Opšti deo – vrednosti, strategija i promene

Pitanja:

1.1

Kome se obraćate za pomoć kada ste u krizi ili naiđete na veći problem?

Čiji saveti i podrška se do sada pokazala pravovremena i korisna?

1.2

U kojoj meri uspevate da očuvate slobodu i autonomnost svojih NVO i grupa?

(Skala procene: 1-4 / definisati nivo!)

Čija podrška je do sada bila presudna za očuvanje autonomnosti vašeg delovanja?

Koliki je udeo RŽF u tome (i u čemu se on ogleda)?

(Skala procene: 0-100%)

1.3

Koje novine/promene na Ženskoj sceni omogućava delovanje RŽF?

Čega ne bi bilo na Ženskoj sceni i/ili u radu vaše organizacije kada bi RŽF prestala da postoji?

Koji programi, principi, aktivnosti RŽF doprinose tome (i u kojoj meri)?

1.4

Kako korisnice (i partnerske NVO) vide RŽF – koje vrednosti i principe RŽF promovise?

Koje vrednosti i principe korisnice dele sa RŽF i drugim Ženskim NVO, a koje ne?

1.6

Da li je RŽF uticao na politiku vaše NVO (i ako jeste, objasniti na šta je uticao i kako)?

Blok 2: Programi podrške i saradnja

Pitanja:

2.1

Da li je korisnicama jasan način raspodele sredstava RŽF?

(Skala procene: 1-4 / definisati nivo!)

Po čemu je dosadašnja raspodela sredstava bila pravična, a po čemu ne?

2.2

Koji programi, vidovi podrške RŽF značajno poboljšavaju efekte rada korisnica, a koji ne?

(Skala procene: 1-4 / definisati nivo!)

2.3

Da li korisnice na vreme dobijaju zatraženu podršku (i od koga sve)?

U kojim oblastima rada Ženskih NVOa RŽF pravovremeno pruža podršku, a u kojima ne?

2.4

U kojoj meri RŽF korisnicama (Ženskim NVO i grupama) omogućava da reaguju i deluju na aktuelni politički kontekst?

(Skala procene: 1-4 / definisati nivo!)

Blok 3: Efekti

Pitanja:

3.1

Koliki je udeo RŽF grantova na nivou vaše NVO (precizirati broj i vrstu dobijenih grantova)?

(Skala procene: 0-100%)

Koliki je značaj efekata realizacije RŽF grantova na nivou vaše NVO?

(Skala procene: 1-4 / definisati nivo!)

Na koje oblasti delovanja se on odnosi (u čemu se ogledaju)?

3.2

Koliki je udeo RŽF grantova u očuvanju kontinuiteta rada vaše NVO/grupe?

(Skala procene: 0-100%)

Na koju oblast delovanja se on odnosi (u čemu se ogleda)?

3.3

Koliki je udeo RŽF grantova u jačanju kapaciteta i efikasnosti vaše NVO/grupe?

(Skala procene: 0-100%)

Na koje kapacitete se on odnosi (rangirati odgovore)?

3.4

Koliki je udeo RŽF grantova u jačanju vidljivosti i uticaja vaše NVO/grupe?

(Skala procene: 0-100%)

Na koje uticaje se on odnosi (rangirati odgovore)?

3.5

Kako korisnice procenjuju stepen i kvalitet saradnje različitih Ženskih NVO i grupa?

Koliko je RŽF doprinela tome (i u čemu se doprinos ogleda)?

(Skala procene: 1-4 / definisati nivoe!)

(Alternativno) Blok 4: Sociogram – realno i Željeno stanje

Zadatak:

- Prikazati crtežom odnose RŽF i drugih Ženskih NVOa i grupa - pre 2004. / sada, 2008 / kako bi trebao da izgleda (vizija)
- Formulirati i napisati osnovne pravce do sada ostvarenih i Željenih promena

II DEO: Planiranje strateških prioriteta delovanja 2009-11 (60 min)

Blok 5: Pravci Željenih promena

Pitanja:

5.1

Koje promene u načinu funkcionisanja i raspodele sredstava RŽF su neophodne?

5.2

Koji programi, vidovi podrške RŽF treba da postoje u 2009-11?

5.3

Koje ciljne grupe i teme treba da dobiju prioritet?

Blok 6: Potrebe Ženskih NVOa u 2009-11

Pitanja:

6.1

Kolika je podrška RŽF neophodna za očuvanje kontinuiteta vašeg rada u 2009-11?

6.2

Koji vaš ključni program ne bi mogao opstati/nastati bez podrške RŽF?

(navesti samo 1 program i minimalna potrebna sredstva!)

6.3

Kojim oblastima rada Ženskih NVOa RŽF treba da da apsolutni prioritet?

Završno pitanje: *Pokušajte da sumirate današnji razgovor tako što ćete kratko odgovoriti na pitanje*

Zašto je važno da RŽF opstane?